

HEKİMLİK İŞLEVİNDE ETİK DAVRANIŞ.

Prof.Dr.Mustafa Yenigün.
E.Ü.T.F. İç.Hastalıkları Anabilim Dalı.
Haseki E.A.H.İç Hastalıkları Kliniği

HEKİMLERİN GÖREV VE BİLİMSEL İŞLEVİNDE ETİK DAVRANIŞLAR.

Ahlak:

Bir toplum içinde kişilerin benimsedikleri, uymak zorunda bulundukları davranış biçimleri ve kuralları, iyi nitelikler, güzel huylar.” olarak tanımlanabilir. Yereldir toplumdan topluma değişir.

Etik :

Bilimsel veya mesleki ,etkinlik ve amaçların yerli yerine konulması, neyin yapılacağı veya yapılamayacağının, neyin isteneceğinin veya istenemeyeceğinin, neye sahip olunacağı y Ada olunamayacağının evrensel tanımlanmasıdır.

Tıp etiği:

Sağlık alanındaki tutum ve davranışları etiğidir. Tıbbi işlemde ,**hekim–hekim, hasta–hekim, hekim-ekip arkadaşları** arasındaki evrensel doğru davranışları ile bilimsel çalışmalarda, yapılması gerekeni yapma, yapılmaması gerekeni yapmamaktır.

Deontoloji;

Hekim, hemşire ve diğer sağlık çalışanlarının mesleklerini icra etmeleri sırasındaki tutum ve davranışları ile nasıl davranmaları gerektiğini belirleyen ilke ve kurallar.

ANDİ HİPOCRATİ Yazılı İlk tıp etiği belgesi

Meslekdaşlarımı kardeşim gibi göreceğim.

Bu sanatta hoçamı, babam gibi tanıyacağım, ihtiyacı olursa kesemi onunla bölüşeceğim, çocuklarına kardeşim gibi bakacağım ve öğrenmek isterlerse bu sanatı ücretsiz öğreteceğim;

Yeteneğim ve hakimiyetim ölçüsünde hastalarımın iyiliği için tedaviler önereceğim ve asla kimseye zarar vermeyeceğim.

İsteyen hiç kimseye öldürücü bir cezayı ne vereceğim ne de bunu tavsiye edeceğim; benzer şekilde, bir gebe kadına çocuk düşürmesi için ilaç vermeyeceğim.

Hayatımın ve sanatımın saflığını koruyacağım.

Hangi eve girersem gireyim, bütün kasıtlı kötülük ve suistimallerden ve özellikle de ister hür ister köle olsun erkek ve kadınların vücudunu kötüye kullanmaktan kaçınarak, sadece hastaya yardım için gireceğim.

Gerek sanatımın icrası sırasında gerekse insanlarla gündelik ilişkideyken edindiğim bilgileri ortalığa saçmayacağım, bir sır olarak saklayacağım ve kimseye açmayacağım.

Bu yemine sadık kalırsam hayatımı ve mesleki uygulamalarımı insanların tümünden ve her zaman saygı görerek mutlulukla sürdüreyim, ama ona ihanet eder ya da çiğnersem tam tersini yaşayayım

Günümüzdeki tıp etiğinde geçerli kurallar

Günümüzde hekimlik mesleği işlevinde ,hekim ile meslekdaşları,hastaları ve ekip arkadaşları arasında bu etik kurallar geçerlidir.

Adalet (**justice**),
özerkliğe saygı ilkesi (**respect for autonomy**),
yararlılık (**beneficence**),
kötü davranmama (**non-maleficence**),
aydınlatılmış onam (**informed consent**),
gizliliğe saygı (**privacy**),
zarar vermeme (**noharmful, do no-harm**),
sadakat (**fidelity**),
özgürlük (**liberty**),
doğruluk (**veracity**),
sözünde durma (**promise-keeping**),
gerçeği söyleme (**truth-telling**),
sır saklama (**confidentiality**),
eşitlik (**equity**).

HEKİMLERARASI ETİK İLİŞKİLER İLKELERİ

- A. Meslektaşlar arasında saygı
- B. Mesleki dayanışma
- C. Yetkinlik dışı faaliyet yasağı
- D. Meslek odasına bildirme yükümlülüğü
- E. Konsültasyon (danışma) ve ekip çalışması
- F. Hekim –hasta, hekim-hekim ilişkileri.

Hekimlerin işlevleri esnasında uyması gereken etik ilkeleri, kanun ve yönetmeliklerin yanında, deontolojik, ahlaki ve toplumsal kurallar yönlendirir. Bu ilkeleri sağlık bakanlığı Türk deantoloji nizamnamesi, Türk tabipler birliği’de, Türk tabipler birliği etik kuralları yönergesi ile denetler.

MESLEKTAŞLAR ARASI ETİK İLİŞKİLER

türk deontoloji nizamnamesi

MADDE 37 - Tabip ve diş tabipleri, kendi aralarında iyi meslektaşlık münasebetlerini idame ettirmeli ve mânevi bakımından birbirine yardım etmelidirler. Meslekle ilgili anlaşmazlıklarını, evvelâ kendi aralarında halletmeğe çalışmalı ve bunda muvaffak olamadıkları takdirde mensup oldukları tabip odalarına haber vermelidirler.

tbb hekimlik meslek etiği kr.

Odaya Bildirme Yükümlülüğü

Madde 20- Hekim meslektaşları ile meslek uygulaması konusunda uzlaşmaz bir anlaşmazlığa düştüğünde ya da tıp etiği açısından yanlış davranan bir meslektaşının bu davranışını kasıtlı bir biçimde sürdürmesi durumunda yerel tabip odasına konuyla ilgili bildirimde bulunur.

MESLEKTAŞLAR ARASI İLİŞKİLER

türk deontoloji nizamnamesi

MADDE 38 - Tabip ve diş tabibi meslektaşlarını zemmedemiyeceği gibi onları küçük düşürecek diğer tavır ve hareketlerde de bulunamaz.

Tabip ve diş tabibi, herhangi bir şahsın haysiyet kırıcı hücumlarına karşı meslektaşlarını korur.

tbb hekimlik meslek etiği kr.

Meslektaşlar Arasında Saygı

Madde 16- Hekim, kendi meslektaşları ve insan sağlığı ile uğraşan öteki meslek mensupları ile iyi ilişkiler kurar, meslektaşlarına veya tedavi ekibinin bir başka üyesine karşı küçük düşürücü davranışlarda bulunamaz.

Mesleki Dayanışma

Madde 17- Hekim, meslektaşlarını mesleki yönden onur kırıcı ve haksız saldırılara karşı korur.

MESLEKTAŞLAR ARASI İLİŞKİLER

türk deontoloji nizamnamesi

MADDE 39 - Tabip ve diş tabibi meslektaşlarının hastalarını elde etmeğe mâtuf hareket ve teşebbüslerde bulunamaz.

MADDE 40 - Tabip ve diş tabibi, paramedikal meslek mensupları ile mesleki münasebetlerinde, onların bağımsızlığını ihlâl etmemeli, kendilerine nazaket göstermeli, onları hastalarına karşı müşkül bir duruma koyabilecek hareketlerden sakınmalıdır.

ttb hekimlik meslek etiği kr.

Yetkinlik Dışı Faaliyet Yasağı

Madde 18- Hekim tıbbi görevlerini yerine getirirken, gecikmenin hasta yaşamını tehdit edebileceği zorunlu durumlar dışında özel bilgi, beceri gerektiren bir girişimde bulunamaz.

Hekimler birbirinin kardeşidir.

Andi Hipokrati.

Bernard Shaw'a sorarlar;

- Tedaviniz nasıl gidiyor üstat ?

«Tedavimi yapmaktan vaz geçtim..

«Bıraktım doktorum olan o şarlatan herifi,

«Beş para etmezin biri,

«Dini imanı para,

«üstelik yazdığı reçeteler de saçma sapan !!!..

- Aman üstat! Tanınmış ve saygın bir hekim hakkında böyle konuşulur mu?

“Bunlar benim sözlerim değil ki, yeni hekimimin onun hakkında söyledikleri”.

- Yüksek sağlık şürasına gelen ,tartışılan adli veya tazmini olayların %30’u hekimlerin,hastaları diğer bir hekime karşı art niyetli yönlendirmeleri yada kötülemeleri nedeniyle olmaktadır.

- Gene şüraya haksız bir şekilde suçlanmış yada ceza almış olarak gelen hekimlerin,hemşirelerin büyük çoğunluğunda, gene bir hekim araştırmacı yada hekim müfetişler baş rölde yer almaktadır.

HEKİM HASTA İLİŞİLERİ SINIRLARI

Vekalet sözleşmesi

Hasta ile hekim arasında doğal bir sözleşme vardır. Bu sözleşme “*vekalet sözleşmesi*” olup burada hekim, tıp ilkeleri ve kurallarına göre Gereken tanı ve tedaviyi yapma sözü vermiş kabul edilir.

Vekalet Sözleşmesinin Tıbbi Öğeleri:

- Hastanın kabul edilmesi
- Tanı yükümlülüğü
- Özen yükümlülüğü.
- **Hastanın aydınlatılması(onam ve bilgi vermek,anayasa 17.madde)**
- Tedavi yöntem ve usulünde yükümlülük
- Tedavi süresince kontrollerde yükümlülük
- Hekimin kendini geliştirmesi yardımcılarını bilgilendirmesi yükümlülüğü
- Meslek sırrına sadakat.

SAĞLIKÇILARIN MALZEMESİ VE DENEĞİ CANLILARDIR

Hasta hekim ilişkisinde ,bilim yapmada ahlaki ve etik davranışları denetleyen ,hasta ve denekleri koruyan etik kurallar var mıdır?

BİLİM YAPMANIN TEMEL ETİK İLKELERİ

Hekimlerin bir konuyu teori safhasından, araştırmaya götürmesi ve kanun (çıkarım,)’la sonuçlandırmasına bilim yapması denir.

Bilim yapmanın nihayi ve olmazsa olmaz sonucu ,bulgularının tartışılması ve yarar görme işlevi için, yayınlanmasıdır (kongre,konferans veya yazılı, basılı).

Bilim yapmada hasta, insan ve diğer deneklerin haklarına saygı yanında bilim yapmanın temel etik kurallarına uyulmalıdır.

Bilim yapmanın temel etik ilkeleri.

- Bilimsel çalışma zarar vermeme ilkesine dayanmalıdır
- Bilimsel çalışma dürüstlük ilkesini temel almalıdır.
- Bilimsel çalışma şeffaflık sunma durumunda bulunmalıdır.
- Bilimsel çalışmalarda evrensellik sağlanmalıdır.
- Bilimsel çalışmalarda adaletli olmak temel prensiptir.
- Bilimsel çalışmalar özgürce tartışılabilmelidir.
- Yapılmakta olan ve sonuçlanmış bilimsel çalışmalar,yayınlanarak paylaşılmalıdır

Dünya tıp birliği (WMA) Helsinki bildirgesi

(1964, 1975, 1983,1989,1996, 2000, 2002, 2004,2012)

Helsinki bildirgeleri ;

Bilim yaparken deneklerin sağlığını,ruhsal,bedensel bütünlüğünü ve deneklerin onurunu koruma amaçlı düzenlenmiş 33 maddeli ilkelerdir.

Bu ilkelerden bazıları:

- **Madde 1.** İnsan deneklerle ilgili tıbbi araştırmalar, insan materyalleri veya verileri üzerinde yapılan araştırmaları içerir.
- **Madde 2.**Bireylerin sağlığını korumak hekimin görevidir. Hekimin bilgi ve bilinci bu görevin yerine getirilmesine adanmıştır.
- **Madde 3.**Dünya Tıp Birliği'nin 2012 Helsinki bildirisi, hekimi “Hastamın sağlığı benim göz önüne alacağım ilk şey olacaktır” sözleriyle bağlar .
- **Madde 4.**Bir hekim, hastası üzerinde onun fiziksel ve ruhsal durumun zayıflatıcı etkisi olabilecek bir tıbbi işlem yaparken yalnızca hastasının çıkarlarına göre davranmalıdır” der. Bu maddeye **Uluslararası Tıbbi Ahlak Yasası** adı verilir.

S.B. HASTA HAKLARI YÖNETMELİĞİ

- Bedeni, ruhi ve sosyal yönden tam bir iyilik hali içinde yaşama hakkı
- Herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı
- Irk, dil, din ve mezhep, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefî inanç ve ekonomik ve sosyal durum farklılıkları dikkate alınamaz
- Tıbbi zorunluluklar ve kanunlarda yazılı haller dışında, rızası olmaksızın kişinin vücut bütünlüğüne ve diğer kişilik haklarına dokunulamaz
- Kişi, rızası ve Bakanlığın izni olmaksızın tıbbi araştırmalara tabi tutulamaz
- Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz

TC ANAYASASINDA İNSAN SAĞLIĞI

TC anayasası Md.17:

Tıbbi zorunluluklar ve yasada yazılı durumlar dışında kişinin beden bütünlüğüne dokunulamaz; onamı (rızası) olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere alınamaz.

Mevzuatımıza göre bu onam, Zorunlu durumlar dışında yazılı ve bilinçli *olmalıdır*.

TC.Anayasasının 17.maddesi, 5237 Sayılı türk ceza kanunu dışında bilimsel çalışmalarda canlı deneklerin ve çalışma yapanların hakkını koruyan, aşağıda gösterilen çeşitli yasa yönetmelik ve tüzükler geçerlidir.

- 657 Sayılı devlet memurları kanunu.***
- 5846 sayılı Sanat eserleri kanunu.***
- 6098 Sayılı Türk borçlar kanunu***
- 2547 Sayılı yüksek öğretim kanunu***
- 6023 Sayılı Türk tabipleri birliği kanunu.***
- Türk tabipler birliği disiplin tüzüğü***
- Yüksek öğretim disiplin yönetmeliği ve benzer yönetmelik ve tüzükler .***

BİLİM YAPARKEN YANLIŞ UYGULAMALAR,ETİK HATALAR

Araştırma süreci ve sonuçlarıyla ilgili etik kural ihlal ve cezaları

- AŞIRMA. (Plagiarism) intihal,hırsızlık,korsanlık
- UYDURMA . (Fabrication)Uydurma
- ÇARPITMA . (Falsification)Sahtecilik
- DUPLİKASYON. (Gereksiz çoğaltma)Teksir etme
- DİLİMLEME . (Birden fazla kopya çıkarıp yayınlama)
- İSİM ÇIKARILMASI VEYA EKLENMESİ(Unauthorized Authorship)
- ÇARPITMA. Araştırma verileri tahrif etmek.

AŞIRMAK (intihal,plagiarism,hırsızlık)

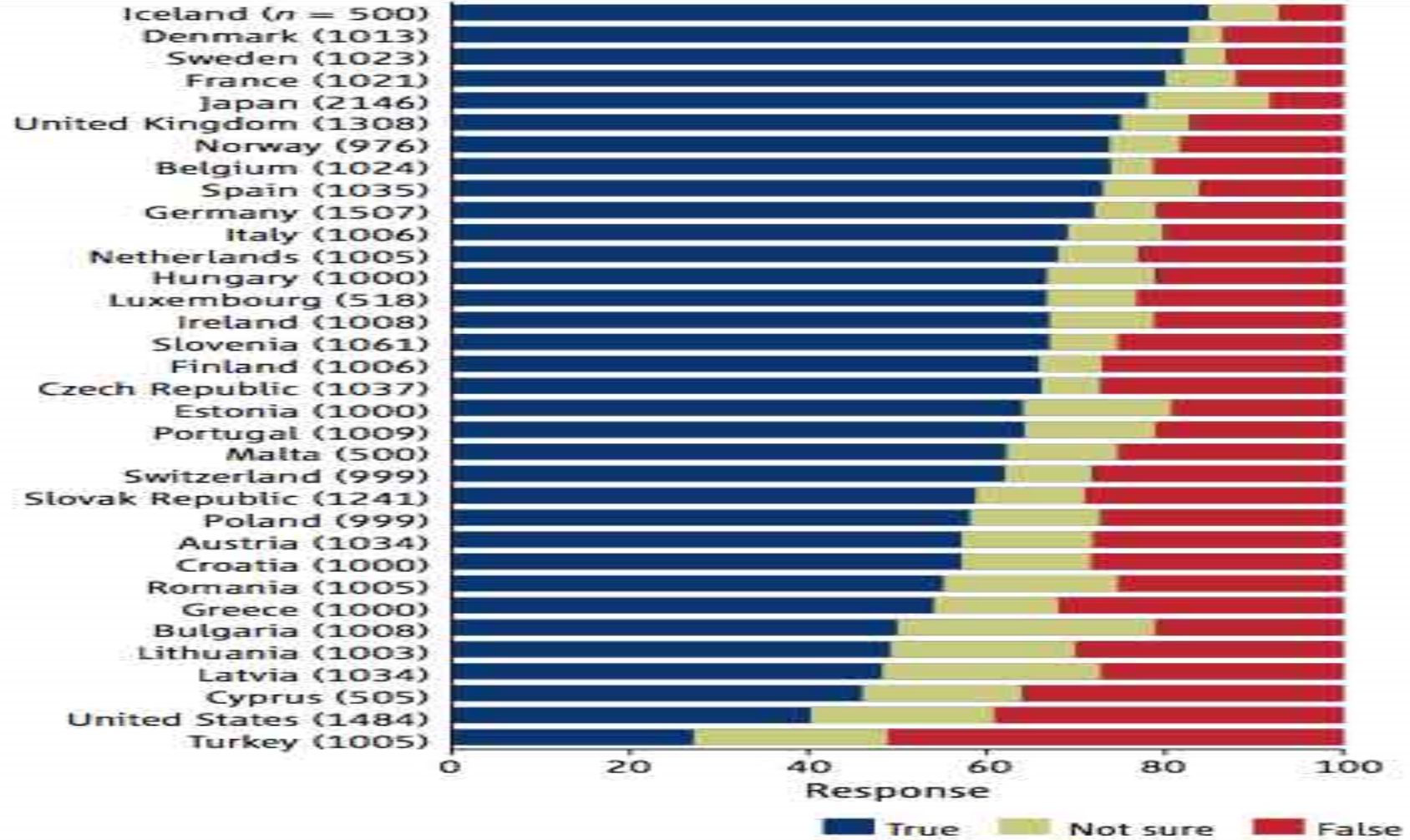
Etiğe Aykırı Davranışlar	Yaptırımlar		
	Doçentlik Sınav Yönetmeliği (11.md)	YÖK .Disiplin Yönetmeliği (Yenileme 28.01.2014)	Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
Başkasının verilerini, çalışmasını atıf yapmadan kısmen/tamamen almak veya sunmak,	Bir daha doçentlik sınavına başvuramama	11-a/3: Üniversite öğretim mesleğinden çıkarma cezası	5846 s.FSEK 71-1-3 : İki yıldan dört yıla kadar hapis ve 50-150 bin YTL para cezası (Eylemin ağırlığına göre her ikisine birden hükmolunabilir)
Başkasının hipotez aşamasındaki fikirlerini aşırarak kendine mal etmek,			
Yabancı dilden tercüme yaptıklarını kendi yazmış gibi göstermek.			
Çalışmadaki diğer yazar isimlerini silerek fotokopi ile tek isimli makale oluşturmak	Bir daha doçentlik sınavına başvuramama	11-a/3: Üniversite öğretim mesleğinden çıkarma cezası 11-b/6: Kamu görevinden çıkarma	
YÖK kriterlerini aşmak için para karşılığı makale yazdırmak veya yayınlamak	Bir daha doçentlik sınavına başvuramama	11-a/3: Üniversite öğretim mesleğinden çıkarma cezası 11-b/6: Kamu görevinden çıkarma	

TÜRK BİLİM YAYINLARINDA İNANDIRICILIK İNDEKSİ

Technology

Science
Webinar Series

Brought to you by the
Science/AAAS Custom
Publishing Office

Report of European Centre for the Development of education and research. Evaluation of scientific publications (2012)

“Bir kantar ilim, bir okka edebe muhtaçtır.”

**Razi:Ebubekir Razi Eyvani (865-925) .
Tıp ahlakı kitabının yazarı**

Razî Bağdatta doğmuştur. Tıp, eczacılık, simya, müzik ve felsefe dallarında son derece önemli katkılar yapmıştır. Razi'nin Farklı alanlarla alakalı yaklaşık 200 kitap ve makalesi vardır. Pedyatri'nin babası olarak bilinir. Ayrıca göz bilimleri konusunda da otorite kabul edilmiştir. Alkollü ilk bulan ve çiçek hastalığının kızamıktan farklı olduğunu ilk keşfeden kişidir

